

گردشگری، دین و سفرهای معنوی

دالن جی. تیموتی
دانیل ای. آلسن

ترجمه:

محمد قلی پور - احسان مجیدی فرد

جامعه شناسان

عنوان و نام پدیدآور: گردشگری، دین و سفرهای معنوی
تألیف: دالنجی، تیموتی، دانیل اچ. آلسن ترجمه: محمد قلی پور، احسان مجیدی فرد.

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۲۸۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۱۱۶-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیبا
یادداشت: عنوان اصلی: Tourism, religion, and spiritual journeys
موضوع: جهانگردی، جنبه‌های مذهبی
موضوع: زیارتگاه‌ها

شناسه افزوده: تیموتی، دالنجی، ج.، ۱۹۶۶م.، ویراستار
Timothy, Dallen J.
شناسه افزوده: اولسن، دانیل اچ.، ۱۹۷۳م.، ویراستار
Olsen, Daniel H.
شناسه افزوده: قلی پور، محمد، ۱۳۴۴، مترجم
شناسه افزوده: مجیدی فرد، احسان، مترجم
رده بندی کنگره: G ۱۵۷۵/ج۹ گ۴ ۱۱۹۰
رده بندی دهلی: ۲۰۱/۶۹۱
شماره کتابشناسی ملی: ۲۴۰۲۴۷

جامعه‌شناسان

گردشگری، دین و سفرهای معنوی
تألیف: دالنجی، تیموتی، دانیل اچ. آلسن
ترجمه: محمد قلی پور، احسان مجیدی فرد

چاپ اول: ۱۳۹۲ تهران/ تعداد ۱۰۰۰ نسخه
قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان/ لیتوگرافی: طیف نگار چاپ طیف نگار
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۲۳-۱۱۶-۱
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:

تهران، خیابان انقلاب، روبروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، همکف، پلاک ۳۳۳
فروشگاه جامعه‌شناسان - تلفن: ۶۶۰۰۰۰۵۱

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست مطالب

۹	مقدمه بر ترجمه
۱۱	پیشگفتار
۱۳	بخش نخست - مفاهیم، دغدغه‌ها و مسایل مدیریتی
۱۳	۱. گردشگری و سفرهای زیارتی
	دانیل اچ آلسن و دالن جی تیموتی
۳۱	۲. فضاهای مقدس و مکان‌های گردشگری
	توماس اس. برمر
۴۳	۳. زیارت دینی و سکولار
	جاستین دیگانس
۵۷	۴. الگوهای سفر از سفرهای زیارتی قرون وسطی تا سفرهای مجازی دوران پست مدرن
	لوتز کلبر
۷۱	۵. مسافرت و گذری به دریای ایمان نگاهی به اومانیزم دینی
	مایکل هال
۸۵	۶. گردشگری دینی به عنوان یک تجربه‌ی آموزشی
	اریک کوهن
۹۹	۷. بطری‌های خالی در مکان‌های مقدس خرده‌فروشی مذهبی در عبادتگاه ملی ایرلند
	میرا شاکلی
۱۱۱	۸. مدیریت جاذبه‌های گردشگری دینی
	دانیل اچ آلسن

- بخش دوم - سنت‌های دینی و گردشگری ۱۲۷
۹. گردشگری و فلسفه‌های معنوی «شرق» ۱۲۷
چانو گو
۱۰. دین طبیعت، معنویت و گردشگری عصر جدید ۱۴۵
دالن جی. تیموتی و پل جی کونور
۱۱. گردشگری جهانی یهودیان ۱۶۵
مارا. دلبو کوهن ایونیدس و دیمتری ایونیدس
۱۲. بودیسم، گردشگری و راه میانی ۱۸۱
مایکل هال
۱۳. گردشگری و اسلام بررسی فرهنگ و اصول دین ۱۹۱
دالن جی. تیموتی و توماس ایورسون
۱۴. زیارت در آداب و رسوم سیک ۲۱۱
راجندر اس. جوتلا
۱۵. گردشگری در هندوئیسم سمبافت تاریخی و دیدگاه‌های مدرن ۲۲۵
رانا پی. بی سینگ
۱۶. مکان‌های مقدس و گردشگری در کلیسای رم ۲۴۱
بورس ووکونچ
۱۷. گردشگری و سفرهای زیارتی در کلیسای قدیسان آخرالزمان ۲۵۹
دانیل اچ. آلسن
۱۸. نتیجه‌گیری صنعت گردشگری دینی به کجا می‌رود؟ ۲۷۵
دالن جی. تیموتی و دانیل اچ. آلسن

مقدمه بر ترجمه

دین، به منزله‌ی بخش اصلی ساختار تاثیرگذار بر جامعه و یکی از عوامل تعیین‌کننده رفتار و حالات انسانی شناخته شده و همچنین باعث ایجاد انگیزه بر مسافرت و جابه‌جایی‌ها نیز می‌شود. دین و معنویت، همواره جزو و مهم‌ترین دلایل مسافرت و جابه‌جایی‌ها در طول تاریخ بوده‌اند و در گذشته، بیشترین سفرها به منظور بازدید و زیارت اماکن مذهبی انجام می‌شده است. امروزه دین و زیارت، تنها انگیزه‌های سفر به شمار نمی‌آیند، بلکه عوامل و انگیزه‌های مختلفی بر جابه‌جایی‌ها و مسافرت افراد در جهان تاثیر می‌گذارند. جهانی شدن، جریانی است که سفر را به سمت فراملی شدن سوق داده و با ایجاد امکانات و شرایط مناسب مرزهای ملی و بومی را محدود کرده است. در واقع شبکه‌ای شدن ارتباط میان افراد و مؤسسات مختلف و رشد تکنولوژیک اطلاعات، مرز میان ملت‌ها و افراد را کاهشی داده است. با توجه به فضای جهانی که از پیامدهای تحولات تکنولوژیک به وجود آمده است، سفر نیز، مانند بسیاری از عرصه‌های دیگر، زندگی فرد را دگرگون کرده که این امر باعث شده از سفر به نام صنعت گردشگری یاد شود. در حقیقت، امروزه با ورود تفکر اقتصادی به بخش گردشگری به آن صنعت نیز گفته می‌شود و بسیاری از کشورها با سرمایه‌گذاری‌های گسترده در این بخش و تفکیک انگیزه‌های سفر، سعی در بهره‌برداری هرچه بیشتر از منافع این بخش را دارند.

متخصصان صنعت گردشگری، پیشتر برای این بخش، طبقه‌بندی و بخش‌های مختلفی را قابل شده‌اند که گردشگری دینی نیز به منزله نوع خاصی از گردشگری در این دسته‌بندی قرار می‌گیرد. گردشگران مذهبی، کسانی هستند که از مکان‌های مقدس به منظور زیارت دیدن می‌کنند. یکی از نمونه‌های عینی گردشگری دینی سفر زیارتی حج در شهر مکه است.

کتاب حاضر، ارزیابی فشرده‌ای از مهم‌ترین مسایل و مفاهیمی است که در مواجهه میان دین و گردشگری به وجود می‌آیند. این کتاب، شامل مجموعه مقالاتی به قلم تعدادی از صاحب‌نظران مشهور در امر گردشگری است که در آن به موضوعات نظری و عملی گردشگری دینی پرداخته می‌شود. بنابراین، این کتاب می‌تواند پاسخگوی نیازهای اقشار مختلفی از قبیل مدیران مکان‌های گردشگری، دینی، سازمان‌های مذهبی، استادان، دانشجویان،

صاحب‌نظران حوزه‌ی گردشگری و متصدیان آژانس‌های مسافرتی باشد. این کتاب مشتمل بر دو بخش است: بخش نخست با عنوان «مفاهیم، دغدغه‌ها و مسایل مدیریتی»، شامل هفت مقاله است و تا پایان فصل هشتم را شامل می‌شود. عنوان بخش دوم «سنت‌های دینی و گردشگری» است که شامل نه مقاله است و تا پایان فصل هفدهم را شامل می‌شود. فصل نخست کتاب، بیشتر آن را معرفی می‌کند و فصل پایانی آن به نتیجه‌گیری می‌پردازد.

شایسته است که در این فرصت به چند نکته در مورد کتاب اشاره کرد. مطالبی که پیرامون آیین‌های غیر دینی هندوئیسم و بودیسم در کتاب آمده است، جنبه تحقیقاتی داشته و صرف بررسی گردشگری آیینی مطح گردیده است. چنین آیین‌هایی که منشا آسمانی ندارند به همراه پدیده‌ای چون فنگ شوی، فارغ از بحث‌های توصیفی، از منظر دینی قابل توجه نیستند. مسئله مراقبه اگرچه در بسیاری از آیین‌ها و کیش‌ها به عنوان امری پذیرفته شده است، اما مورد قبول دین اسلام نیست. در انشای کتاب اگر سخنی و یا اشاره‌ای به اسرائیل شده است، بی شک منظور سرزمین فلسطین است که توسط رژیم صهیونیستی اشغال شده است. آیین‌هایی چون کنفسیونیس، دائوئیسم و پدیده‌ای چون فنگ شوی، فارغ از بحث‌های توصیفی، از منظر دینی قابل توجه نیستند.

در پایان از زحمات بی دریغ جناب آقای رضا رضوانی به خاطر بازخوانی و درج بعضی از مفاهیم انگلیسی، پا نوشت‌ها و واژه‌نامه انضمامی تشکر و قدردانی می‌شود. همچنین از خانم ثمین نیازی به خاطر بازخوانی و انطباق متن اصلی با متن ترجمه شده سپاسگزاریم.

قلی‌پور، مجیدی فرد

بهار ۱۳۹۱

پیشگفتار

این کتاب بر پایه علاقه حرفه‌ای ما به گردشگری، تجربه‌های معنوی و نظام اعتقادات دینی که همواره در زندگی روزمره‌مان نمود و تاثیر داشته - شکل گرفته است. ما پس از تجربه مسافرت‌های دینی بسیار زیاد، به نقش کلیدی این‌گونه مسافرت‌ها و جایگاه آن‌ها در حیطه گردشگری پی برده‌ایم. میلیون‌ها نفر در سراسر جهان، با اهداف معنوی مسافرت می‌کنند و گاهی نیز این افراد، هیچ علقه مذهبی خاصی ندارند. این‌گونه مسافرت‌ها علاوه بر تعداد بالای آن‌ها، از لحاظ گستردگی و جابه‌جایی نیز شرایط منحصر به فردی دارند. مکان‌های مقدس در سراسر دنیا پراکنده شده‌اند و همچنین میزان معتقدان هستند.

بر خلاف تعداد دفعات بسیار زیاد و گستردگی بالای سفرهای مذهبی، در ادبیات گردشگری و یا در ادیان مختلف، چندان‌که باید و شاید، به آن‌ها پرداخته نشده است. در پانزده سال اخیر، مجموعه‌ای از مقالات با عنوان «وقایع سالیانه گردشگری» (۱۹۹۲) و «احیای گردشگری» (۲۰۰۱) به چاپ رسیده است. پس از سال ۲۰۰۲ نیز، تعداد اندکی کتاب، در زمینه گردشگری منتشر شده که تاریخچه گردشگری و فرآیند تحول آن از مسافرت‌های دینی به سفرهای مدرن امروزی را شرح می‌دهد. کمبود اطلاعات در این زمینه به نسبت سایر حوزه‌های گردشگری - و بحث‌ها و مناظره‌هایی که بین صاحب‌نظران، رهبران مذهبی و مسئولان اماکن مقدس در جریان است، دستمایه و انگیزه‌ای برای شکل گرفتن این کتاب شد.

این کتاب دو هدف را دنبال می‌کند. هدف اول، بررسی ساختارهای نظری است که مبنای هم‌پوشانی دین و گردشگری هستند. در این قسمت تلاش شده است تا با برجسته کردن مفاهیم کلیدی، انگیزه‌های معنوی و مذهبی مردم برای سفر به اماکن مقدس و دیدن آن‌ها روشن شود. برای کشف عناصر اقتصادی، اجتماعی، تاریخی و سیاسی دخیل در هم‌پوشانی دین و گردشگری از نظریات صاحب‌نظران در هر دو حوزه بهره گرفته‌ایم. از سوی دیگر، بسیاری از تحقیقاتی که در حوزه گردشگری دینی انجام گرفته بر پایه یک دین و یا یک الگوی زیارتی خاص بوده است؛ و هدف دوم کتاب نگاهی اجمالی به ادیان مختلف دنیا و رابطه جنبه‌های روحانی، معنوی، آداب و سنن این ادیان با سفر و زیارت خواهیم داشت. متأسفانه، محدودیت‌هایی که در مورد زمان و فضا داشتیم، از دامنه ادیانی که مورد مطالعه قرار دادیم،

کاسته است. انتخاب نظام‌های اعتقادی این کتاب براساس آشنایی و اطلاعاتمان از آن نظام‌ها بوده است. در این کتاب، تلاش شده است تا بخش‌هایی از مذهب که هم مورد قبول صاحب‌نظران و محققان و هم مورد قبول معتقدان به آن مذهب است، بررسی گردد و این مسئله گام مهمی در فرآیند تحقیق در مسایل دینی محسوب می‌شود.

امید است که این کتاب، اطلاعات مفیدی در مورد عناصر دینی و روحانی گردشگری در اختیار خوانندگان قرار دهد و همچنین، راه را برای تحقیقات و مطالعات در این حوزه جهان شمول بگشاید.

دالن جی. تیموتی

دانیل اچ. آلسن